

Examen AA

Financial Accounting 2 / Externe Verslaggeving 2

DATUM: 8 januari 2020
TIJD: 10:30 – 12:30 uur

Belangrijke informatie:

- Dit examen met uitwerking bestaat uit 3 opgaven met in totaal 16 vragen;
- Het aantal pagina's inclusief het voorblad is 16;
- Controleer of dit examen compleet is!;
- Vermeld uw naam op het uitwerkingenpapier en nummer de pagina's;
- Lees de vragen eerst rustig door voordat u antwoord geeft;
- Schrijf duidelijk en gebruik uitsluitend een zwart- of blauw schrijvende pen! (uitwerkingen in een andere kleur of met potlood worden niet beoordeeld);
- Geef duidelijk aan welk antwoord bij welke vraag hoort;
- Motiveer steeds uw antwoord. Aan onvoldoende gemotiveerde antwoorden worden geen punten toegekend (indien u verwijst naar wet- en/of regelgeving, vermeld dan het betreffende artikel en lidnummer);
- Geef niet meer antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld drie redenen worden gevraagd en u geeft er meer dan drie, dan worden alleen de eerste drie gegeven antwoorden beoordeeld;
- Bent u klaar met het examen, lever uw examen inclusief uw uitwerkingen- en kladpapier volledig in.

Toegestane hulpmiddelen:

- Rekenmachine; niet grafisch.
- Handboek externe verslaggeving 2019 Deloitte en/of Handboek jaarrekening 2019 EY en/of KPMG Jaarboek externe verslaggeving 2019; een eerdere jaareditie is toegestaan, maar wel voor eigen risico.

Veel succes toegewenst!

Opgave 1: Maximaal te behalen punten: 24
Opgave 2: Maximaal te behalen punten: 39
Opgave 3: Maximaal te behalen punten: 37

Opgave 1 (24 punten, 30 minuten)

Voskamp B.V. (verder ook genoemd: Voskamp) oefent een bedrijf uit dat gespecialiseerd is in de verkoop en het onderhoud van land- en tuinbouwmachines. Voskamp hanteert bij het opstellen van de jaarrekening 2018 BW2 Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het boekjaar van Voskamp is gelijk aan het kalenderjaar.

Bij Voskamp doen zich de volgende gebeurtenissen voor:

1. Eind december 2018 heeft zich in de werkplaats een explosie voorgedaan. Gelukkig is niemand hierbij gewond geraakt, maar de schade aan het bedrijfspand is aanzienlijk. Het pand moet worden gesloopt, de sloopkosten bedragen volgens een betrouwbare schatting € 20.000. In 2019 zal er een nieuw pand worden gebouwd. Totdat de nieuwbouw gereed is, moet in 2019 een ander pand worden gehuurd, hetgeen naar schatting € 50.000 zal kosten. De boekwaarde van het bedrijfspand was eind 2018 € 250.000. Voskamp heeft geen verzekering afgesloten voor deze calamiteit. Het verlies dat als gevolg hiervan ontstaat is voor Voskamp materieel, maar de continuïteit van de onderneming komt hierdoor niet in gevaar;
2. Voskamp heeft in 2018 de licentie om een bekend merk land- en tuinbouwmachines te verkopen. In april 2019 moet deze licentie worden verlengd, maar de fabrikant beslist dat Voskamp hiervoor niet langer in aanmerking komt. Op grond hiervan worden belangrijke gevolgen verwacht voor de omzet en de rentabiliteit in 2019, maar de continuïteit van de onderneming komt hierdoor niet in gevaar;
3. Voskamp heeft in 2018 voor een deelneming in Duitsland een garantie afgegeven. Wanneer de deelneming niet aan haar verplichtingen voldoet, kan Voskamp hierop worden aangesproken;
4. Vlak voor de algemene vergadering van aandeelhouders op 1 juni 2019, waarin de jaarrekening 2018 moet worden vastgesteld, is een zeer grote claim tegen Voskamp ingediend. Voskamp B.V. wordt aansprakelijk gesteld voor gevolgschade die is ontstaan door ondeugdelijk onderhoud aan de remmen van een landbouwmachine. Dit onderhoud is in 2018 uitgevoerd, maar de gevolgschade is pas ontstaan in mei 2019. De claim zal naar verwachting volledig moeten worden betaald. Gelukkig is Voskamp voor dergelijke schade wel verzekerd.

Vraag 1 (20 punten)

Geef per gebeurtenis 1. tot en met 4. aan of en zo ja waar deze moet worden verwerkt in de **jaarrekening 2018** van Voskamp B.V. Geef waar mogelijk ook de bedragen. Motiveer uw antwoorden aan de hand van bepalingen uit **BW2 Titel 9**.

Antwoord:

1. Volgens BW2 art. 362 lid 2 geeft de balans met de toelichting getrouw, duidelijk en stelselmatig de grootte van het vermogen en zijn samenstelling in actief- en passiefposten op het einde van het boekjaar weer. Volgens BW2 art. 362 lid 5 worden de baten en lasten van het boekjaar in de jaarrekening opgenomen, onverschillig of zij tot ontvangsten of uitgaven in dat boekjaar hebben geleid **(1p voor één van beide artikelen met lidnummer)**. Dit betreft een gebeurtenis vóór de balansdatum. De verwachte gevolgen moeten als volgt worden verwerkt in de jaarrekening 2018:
  - Afwaarderen van het bedrijfspand tot nihil **(2p)** op grond van BW2 art. 387 lid 3 of BW2 art. 374 lid 2 **(1p voor één van beide artikelen met lidnummer)**;
  - Opnemen van een voorziening voor sloopkosten ad € 20.000 **(2p)** op grond van BW2 art. 374 lid 1 **(1p)**;
  - Niet opnemen van een voorziening voor de te betalen huur. Deze huur betreft 2019 **(2p. Het niet opnemen van deze voorziening hoeft niet expliciet te worden genoemd, kan ook blijken uit het totale bedrag zoals hierna genoemd)**;
  - Op grond van BW2 art. 377 lid 8 **(1p)** moet worden vermeld het bedrag en de aard van de posten van baten en lasten die van uitzonderlijke omvang zijn of in uitzonderlijke mate voorkomen. Het totale verlies in het boekjaar 2018 komt uit op een bedrag van € 270.000 (250.000 + 20.000) **(2p)**;
2. Dit gegeven betreft een gebeurtenis na de balansdatum die geen nadere informatie geeft over de situatie op balansdatum. De verwachte gevolgen voor omzet en rentabiliteit kunnen dus niet worden verwerkt in de balans per 31 december 2018. Volgens BW2 art. 380a **(1p)** moeten de niet in de balans of winst- en verliesrekening opgenomen gebeurtenissen na de balansdatum met belangrijke financiële gevolgen voor de rechtspersoon in de toelichting **(1p)** worden vermeld, onder mededeling van de omvang van die gevolgen;
3. Vermelden onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen **(1p)** op grond van BW2 art. 376 **(1p)**;
4. Volgens BW2 art. 362 lid 6 **(1p)** wordt de jaarrekening vastgesteld met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële toestand op de balansdatum is gebleken tussen het opmaken van de jaarrekening en de algemene vergadering waarin zij wordt behandeld, voor zover dat onontbeerlijk is voor het in lid 1 bedoelde inzicht. De oorzaak van de gevolgschade is het ondeugdelijke onderhoud in 2018, derhalve als volgt verwerken in de balans en de winst- en verliesrekening:
  - Opnemen van een verplichting (schuld of voorziening beide goed rekenen, afhankelijk van duidelijkheid over omvang en tijdstip van betaling) in de balans per 31 december 2018 **(1p)**;
  - Opnemen van een vordering op de verzekeringsmaatschappij **(1p)**. Op grond

van BW2 art. 363 lid 2 **(1p)** is het niet geoorloofd activa en passiva tegen elkaar te laten wegvallen.

(Alternatief antwoord: Een student kan ook beargumenteren dat het ondeugdelijke onderhoud weliswaar in 2018 is uitgevoerd, maar dat dit niet noodzakelijk tot gevolgschade hoeft te leiden. Als er dan in 2019 een schade optreedt, ligt de oorzaak van die schade in 2019. In dat geval hoeft op grond van BW2 art. 380a geen vermelding plaats te vinden in de toelichting, omdat er vanwege de verzekering geen sprake is van belangrijke financiële gevolgen.)

Vraag 2 (4 punten)

Stel dat de onder 4. genoemde claim bekend wordt nadat de jaarrekening 2018 in de algemene vergadering van aandeelhouders is vastgesteld. Geef aan hoe de directie van Voskamp B.V. in dat geval moet handelen. Noem twee actiepunten.

Antwoord

BW2 art. 362 lid 6 geeft het volgende aan: Blijkt nadien dat de jaarrekening in ernstige mate tekortschiet in het geven van dit (in lid 1 bedoelde) inzicht, dan bericht het bestuur daaromtrent onverwijld aan de leden of aandeelhouders **(2p)** en deponeert een mededeling daaromtrent bij het handelsregister **(2p)**.

(Alhoewel het effect op het resultaat nihil is, kan toch worden gesteld dat het inzicht in de solvabiliteit en het resultaat tekortschiet als de claim en de vordering niet in de balans en winst- en verliesrekening worden opgenomen. Als een student gemotiveerd aangeeft dat het tekortschieten niet **in ernstige mate** is, omdat er geen effect is op het vermogen en resultaat, en het bestuur dus geen actie hoeft uit te voeren, dan toch 4 punten toekennen.)

Opgave 2 (39 punten, 45 minuten)

Sail Away B.V. (verder genoemd: Sail Away) is een toeleverancier voor bouwers van luxe plezierjachten en schepen voor de beroepsvaart. Sail Away produceert onder andere complete scheepsrompen, uitsluitend op basis van ontvangen orders van derden, waarbij altijd vaste aanneemsommen worden overeengekomen.

Sail Away hanteert in haar vennootschappelijke jaarrekening de grondslagen volgens BW2 Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het boekjaar van Sail Away is gelijk aan het kalenderjaar. In de toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening over 2018 is met betrekking tot onderhanden projecten onder meer het volgende opgenomen:

Onderhanden projecten

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden gewaardeerd tegen kostprijs plus tot dan toe genomen winst, verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde termijnen naar rato van de voortgang van het project. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele

indirecte kosten in verband met de contractactiviteiten van Sail Away op basis van de normale productiecapaciteit.

De winst wordt aan een project toegerekend op basis van de voortgang van het project, die wordt berekend op basis van de verhouding tussen de werkelijke aan het project toegerekende kosten per balansdatum en de totale begrote kosten van het project.

De winst- en verliesrekening van Sail Away wordt opgesteld volgens model E van het Besluit modellen jaarrekening (categoriale methode), waarbij de volledige omzet van een project wordt verantwoord in het jaar van oplevering.

Fiscaal is de waardering van onderhanden projecten bij Sail Away gelijk aan de waardering in de jaarrekening, met uitzondering van het volgende: Op grond van een bijzondere afspraak met de belastingdienst wordt fiscaal de winst van een project pas genomen in het jaar van oplevering. Het tarief voor de vennootschapsbelasting in de jaren 2016 t/m 2018 is 25%.

Het project 2016-VO23 betreft de bouw van een scheepsromp. Dit project is gestart in juli 2016, de geplande opleverdatum is 30 juni 2018. De voorcalculatie voor dit project is als volgt (bedragen in €):

Anneemsom	2.800.000
Kosten	<u>2.200.000</u>
Gecalculeerde winst	<u>600.000</u>

Voor dit project zijn de gerealiseerde kosten en gefactureerde termijnen als volgt:

	<u>Realisatie t/m 2016</u>	<u>Realisatie t/m 2017</u>	<u>Realisatie t/m 2018</u>
Kosten	770.000	1.800.000	2.400.000
Gefactureerde termijnen	600.000	2.500.000	2.800.000

In de loop van 2017 wordt duidelijk dat de inkoop van staal duurder is dan in 2016 is begroot. Als gevolg hiervan worden de totale begrote kosten bijgesteld naar een bedrag van € 2.400.000. Dit bedrag komt uiteindelijk ook overeen met de totale projectkosten.

Vraag 3 (4 punten)

Sail Away brengt de gefactureerde termijnen in mindering op de onderhanden projecten. Een alternatieve verwerking is om de gefactureerde termijnen te passiveren.

Noem twee argumenten vóór de door Sail Away gehanteerde methode.

Antwoord (2 keer 2p)

Bij de door Sail Away gehanteerde methode is het balanstotaal lager. Dit kan leiden tot:

- Optische verbetering van de solvabiliteit;
- Optische verbetering van de rentabiliteit van het totale vermogen;
- Indeling in een kleiner grootteregime.

Vraag 4 (4 punten)

De voortgang van een project wordt door Sail Away bepaald op basis van de verhouding tussen de tot balansdatum gemaakte projectkosten en de totale begrote kosten. Noem twee andere methoden op basis waarvan de projectvoortgang kan worden bepaald.

Antwoord (2 keer 2p)

- Inspectie van het uitgevoerde deel van het project; of
- De voltooiing van een fysiek onderscheidbaar projectonderdeel (RJ 221.309).

(Ook de toepassing van deze methoden zoals genoemd in RJ 221.310 mogen worden goed gerekend.)

Vraag 5 (6 punten)

Bereken voor project 2016-VO23 de waardering in de balans per 31 december 2016 en per 31 december 2017.

Antwoord

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2017</u>
Voortgangpercentage	770/2.200=35%	1.800/2.400=75%
Cumulatieve kosten	770.000	1.800.000
Toegerekende winst (600.000 * 35% resp. 400.000 * 75%)	210.000	300.000
Gefactureerde termijnen	<u>-600.000</u>	<u>-2.500.000</u>
Waardering (2 keer 3/0p)	<u><u>380.000</u></u>	<u><u>-400.000</u></u>

Vraag 6 (2 punten)

Geef aan waar project 2016-VO23 in de balans per 31 december 2016 en in de balans per 31 december 2017 moet worden gepresenteerd als dit project het enige onderhanden project van Sail Away zou zijn.

Antwoord (2 keer 1p)

Per 31 december 2016 wordt het project opgenomen tussen de voorraden en de vorderingen als een afzonderlijke post.

Per 31 december 2017 wordt het project opgenomen onder de kortlopende schulden.

Vraag 7 (9 punten)

Geef de bedragen die in de winst- en verliesrekeningen over de jaren 2016, 2017 en 2018 met betrekking tot dit project worden verantwoord, volgens onderstaand model:

	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>
Netto-omzet			
Mutatie onderhanden project	_____	_____	_____
Projectopbrengsten			
Projectkosten	_____	_____	_____
Projectresultaat	=====	=====	=====

Antwoord

	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	
Netto-omzet	0	0	2.800.000	(3p)
Mutatie onderhanden project	<u>980.000</u>	<u>1.120.000</u>	<u>-2.100.000</u>	(3p)
Projectopbrengsten	980.000	1.120.000	700.000	
Projectkosten	<u>770.000</u>	<u>1.030.000</u>	<u>600.000</u>	(3p)
Projectresultaat	<u>210.000</u>	<u>90.000</u>	<u>100.000</u>	

Vraag 8 (6 punten)

Stel dat in 2016 met betrekking tot het project 2016-VO23 het nog niet mogelijk is een betrouwbare schatting te bepalen van het projectresultaat (er wordt echter wel winst verwacht). In 2017 is vervolgens wel een betrouwbare schatting van dit projectresultaat mogelijk. Geef in dat geval de waardering in de balans per 31 december 2016 met betrekking tot dit project en de bedragen in de winst- en verliesrekeningen over 2016 en 2017 met betrekking tot dit project volgens het model van vraag 7.

Antwoord

	<u>31-12-2016</u>
Cumulatieve kosten	770.000
Toegerekende winst	0
Gefactureerde termijnen	<u>-600.000</u>
Waardering (2/0p)	<u>170.000</u>

	<u>2016</u>	<u>2017</u>	
Netto-omzet	0	0	
Mutatie onderhanden project	<u>770.000</u>	<u>1.330.000</u>	(2 keer 2p)
Projectopbrengsten	770.000	1.330.000	
Projectkosten	<u>770.000</u>	<u>1.030.000</u>	
Projectresultaat	<u><u>0</u></u>	<u><u>300.000</u></u>	

Vraag 9 (3 punten)

Als zoals aangegeven in vraag 8 het projectresultaat niet betrouwbaar kan worden geschat, wijzigt de waarderingsmethode. Is hier sprake van een stelselwijziging of van een schattingswijziging?

Antwoord

Omdat er geen sprake is van een keuze tussen wel of niet tussentijds winst nemen **(2p)**, kan deze wijziging niet worden aangemerkt als een stelselwijziging. Er is hier sprake van een schattingswijziging **(1p)**.

Vraag 10 (2 punten)

Geef de gevolgen aan van de fiscaal afwijkende waardering voor de balans per 31 december 2016, inclusief bedragen (ga bij deze vraag uit van de waardering in de jaarrekening zoals berekend bij vraag 5).

Antwoord

De fiscaal lagere waardering ad € 210.000 is een tijdelijk verschil. Dit verschil leidt tot het opnemen van een passieve belastinglatentie **(1p)** van 25% van € 210.000 = € 52.500 **(1p)**.

Vraag 11 (3 punten)

Beredeneer of als gevolg van dit verschil tussen bedrijfseconomische en fiscale waardering van onderhanden project 2016-VO23 onderdruk dan wel overdruk ontstaat in de belastinglast zoals opgenomen in de vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2016.

Antwoord

Fiscaal wordt in 2016 met betrekking tot dit project nog geen winst genomen, de te betalen Vpb is nihil. Door het opnemen van een latentie is de belastinglast in de jaarrekening met betrekking tot dit project gelijk aan het gepresenteerde projectresultaat * 25%. Er is daarom geen sprake van een over- of overdruk. **(3p)**

Opgave 3 (37 punten, 45 minuten)

TC21 N.V. (verder ook genoemd: TC21) en haar groepsmaatschappijen hebben als activiteiten handel, bewerking en verwerking van hout, kunststoffen en bouwmaterialen en daarnaast de verhuur van gereedschappen, machines en steigers ten behoeve van bouwbedrijven.

TC21 stelt de geconsolideerde jaarrekening op volgens BW2 Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het boekjaar van TC21 is gelijk aan het kalenderjaar.

Ten behoeve van de verhuur beschikt een groepsmaatschappij van TC21 op 31 december 2018 over 2 bouwkransen, die zijn aangeschaft op 1 januari 2016 respectievelijk 1 januari 2018, elk voor een bedrag van € 400.000. De economische levensduur van de bouwkransen is 12 jaar, afschrijving vindt plaats met gelijke bedragen per jaar tot een restwaarde van nihil.

Eénmaal per 4 jaar moet aan de bouwkransen groot onderhoud worden gepleegd voor een bedrag van € 40.000 per bouwkraan. Tot en met het boekjaar 2018 werden de kosten van groot onderhoud in het jaar van uitvoering rechtstreeks in de winst- en verliesrekening geboekt. Met ingang van het boekjaar 2019 is deze methode niet langer toegestaan.

Vraag 12 (2 punten)

Met welk van de grondbeginselen uit het Stramien van de RJ is de tot en met 2018 gebruikte methode voor het verwerken van de kosten van groot onderhoud strijdig?

Antwoord

Dat is het toerekeningsbeginsel (2p). Volgens dit beginsel moeten de kosten van de bouwkransen worden toegerekend aan de periode waarin de bouwkransen worden verhuurd.

(Matchingbeginsel mag eveneens worden goed gerekend.)

Vraag 13 (2 punten)

Welke twee overige methoden mogen volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving met ingang van 1 januari 2019 nog worden gebruikt voor de verwerking van de kosten van groot onderhoud?

Antwoord

Dat zijn verwerking in de boekwaarde van het actief (componentenmethode) en verwerking via een onderhoudsvoorziening (voorzieningenmethode) (2 keer 1p).

Vervolg van opgave 3

Ga er van uit dat fiscaal de kosten van groot onderhoud ook na 2018 worden verwerkt via de in de jaarrekeningen tot en met 2018 gebruikte methode. Het tarief voor de vennootschapsbelasting bedraagt 25%.

Vraag 14 (17 punten)

Geef in journaalpostvorm de boeking die per 1 januari 2019 in de **geconsolideerde** balans van TC21 N.V. moet worden gemaakt in verband met de stelselwijziging. Doe dit voor beide in vraag 13 bedoelde methoden. (Laat uw berekeningen zien op uw antwoordblad.)

Antwoord

De stelselwijziging wordt retrospectief verwerkt. Dit betekent dat de boekwaarde van de verschillende balansposten moet worden herrekend alsof het nieuwe stelsel reeds vanaf de aanschaf van de bouwkranen zou zijn toegepast **(1p, hoeft niet expliciet te worden benoemd, kan ook blijken uit de gegeven journaalposten)**. Ultimo boekjaar 2018 is de bouwkraan uit 2016 drie jaar in gebruik **(1p)**, de bouwkraan uit 2018 één jaar **(1p) (gebruiksduur hoeft niet expliciet te worden vermeld, kan ook blijken uit de berekeningen)**.

Componentenmethode (bedragen zijn vermeld in €):

Bij aanschaf worden de bouwkranen gesplitst in een component groot onderhoud (40.000, afschrijving in 4 jaar) en een component overige (360.000, afschrijving in 12 jaar).

	<u>Boekwaarde 31-12-2018</u>	<u>Boekwaarde 1-1-2019</u>	
Bouwkraan 2016:			
- Ongesplitst	300.000		(1p)
- Component groot onderhoud		10.000	(1p)
- Component overige		270.000	(1p)
Bouwkraan 2018:			
- Ongesplitst	366.667		(1p)
- Component groot onderhoud		30.000	(1p)
- Component overige	<u> </u>	<u>330.000</u>	(1p)
	<u>666.667</u>	<u>640.000</u>	
Journaalpost:			
Eigen vermogen	20.000		
Latente belastingen	6.667		
a/ Materiële vaste activa		26.667	

(Per correcte journaalregel 1p, bedragen let op dwf. Post “Eigen vermogen” mag niet zijn “Algemene reserve”, want geconsolideerd. De namen van de overige posten mogen anders luiden, mits blijkt dat de student begrijpt waar het om gaat.)

Vorzieningenmethode (bedragen zijn vermeld in €):

De boekwaarde van de bouwkransen wijzigt niet ten opzicht van de tot en met 2018 gehanteerde methode **(1p)**. Wel wordt jaarlijks een bedrag van € 10.000 **(1p)** per kraan toegevoegd aan de voorziening voor groot onderhoud **(deze punten ook toekennen als uit de journaalposten blijkt dat de student dit goed heeft toegepast)**.

Journaalpost:

Eigen vermogen	30.000	
Latente belastingen	10.000	
a/ Voorziening groot onderhoud		40.000

(Per correcte journaalregel 1p, bedragen let op dwf)

Vraag 15 (16 punten)

Vul met behulp van de hiernavolgende gegevens het onderdeel Kasstroom uit operationele activiteiten van het gedeeltelijke kasstroomoverzicht over 2018 van TC21 N.V. aan met de ontbrekende omschrijvingen en bedragen (neem dit gedeeltelijke kasstroomoverzicht over op uw antwoordpapier). Geef aan op welke wijze u de aanpassingen en mutaties werkkapitaal hebt berekend.

De volgende gegevens zijn ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2018 van TC21 N.V.

Geconsolideerde balans per 31 december (Bedragen * € 1.000)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	500	1.334
Materiële vaste activa	<u>84.519</u>	<u>88.644</u>
	85.019	89.978
Vlottende activa		
Vorraden	64.536	51.321
Vorderingen/overlopende activa	57.949	50.691
Liquide middelen	<u>628</u>	<u>508</u>
	<u>123.113</u>	<u>102.520</u>
Totaal activa	<u>208.132</u>	<u>192.498</u>
Eigen vermogen	41.133	33.628
Vorzieningen	20.626	19.116
Langlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	23.840	28.266
Overige langlopende schulden	<u>18.151</u>	<u>18.151</u>
	41.991	46.417
Kortlopende schulden	<u>104.382</u>	<u>93.337</u>
Totaal passiva	<u>208.132</u>	<u>192.498</u>

Geconsolideerde winst- en verliesrekening (Bedragen * € 1.000)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Netto-omzet	402.512	373.260
Kostprijs van de omzet	<u>289.179</u>	<u>272.874</u>
Bruto-omzetresultaat	113.333	100.386
Bedrijfslasten		
Personeelskosten	58.246	56.962
Afschrijving mat. vaste activa	5.588	5.850
Afschrijving imm. vaste activa	834	1.227
Overige bedrijfskosten	<u>36.966</u>	<u>36.925</u>
	<u>101.634</u>	<u>100.964</u>
Bedrijfsresultaat	11.699	-578
Rentelasten	<u>5.664</u>	<u>5.502</u>
Resultaat voor belastingen	6.035	-6.080
Belastingen	<u>-590</u>	<u>2.246</u>
Resultaat na belastingen	<u><u>5.445</u></u>	<u><u>-3.834</u></u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht (Bedragen * € 1.000)

(Alleen kasstroom uit operationele activiteiten, gedeeltelijk niet ingevuld)

	<u>2018</u>
Bedrijfsresultaat	11.699
Aanpassingen voor:	
-	.....
-	.....
-	<u>.....</u>
	.....
Mutaties werkkapitaal:	
-	.....
-	.....
-	<u>.....</u>
	.....
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	.....
Rentelasten	-5.664
Ontvangen winstbelasting	<u>1.985</u>
	<u>-3.679</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.308

Toelichting op de geconsolideerde balans (Bedragen * € 1.000)

Materiële vaste activa

	Bedrijfs- gebouwen en –terreinen	Niet aan het productie- proces dienstbare activa	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2018	74.509	2.873	11.262	88.644
Mutaties boekjaar:				
Herwaardering	985	1.591	-	2.576
Investeringen	345	-	1.940	2.285
Desinvesteringen	-2.223	-779	-396	-3.398
Herclassificaties	-1.586	1.681	-95	-
Afschrijvingen	-2.534	-6	-3.048	-5.588
	-5.013	2.487	-1.599	-4.125
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>69.496</u>	<u>5.360</u>	<u>9.663</u>	<u>84.519</u>

In de boekwaarde begrepen herwaarderingen:

- 1 januari 2018	32.219
- 31 december 2018	33.109

Onder de niet aan het productieproces dienstbare activa zijn twee bedrijfsgebouwen opgenomen voor een waarde van € 4.500.000 die zijn gewaardeerd tegen de directe opbrengstwaarde. Deze panden worden begin 2019 aan de kopers geleverd. De herwaardering ad € 1.591.000 heeft betrekking op beide bedrijfsgebouwen.

Vorderingen/overlopende activa	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Handelsdebiteuren	53.498	46.843
Vennootschapsbelasting	-	1.985
Overige vorderingen	2.086	1.259
Overlopende activa	<u>2.365</u>	<u>604</u>
	<u>57.949</u>	<u>50.691</u>

De eind 2017 te vorderen vennootschapsbelasting is in 2018 ontvangen.

Eigen vermogen

	<u>Geplaatst en gestort kapitaal</u>	<u>Herwaar- derings- reserve</u>	<u>Overige reserves</u>	<u>Onver- deelde winst</u>	<u>Totaal</u>
Stand per 1 januari 2018	13.101	25.775	-1.414	-3.834	33.628
Verdeling resultaat 2017			-3.834	3.834	0
Herwaardering		788			788
Realisatie herwaardering		-76	1.348		1.272
Resultaat 2018				5.445	5.445
Stand per 31 december 2018	<u>13.101</u>	<u>26.487</u>	<u>-3.900</u>	<u>5.445</u>	<u>41.133</u>

Voorzieningen

	<u>Latente belastingen</u>	<u>Overige</u>	<u>Totaal</u>
Stand per 1 januari 2018	18.592	524	19.116
Toevoegingen	2.873	546	3.419
Onttrekkingen	-1.767	-142	-1.909
Stand per 31 december 2018	<u>19.698</u>	<u>928</u>	<u>20.626</u>

Kortlopende schulden

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Kredietinstellingen	51.948	50.860
Leveranciers en handelskredieten	29.698	24.096
Omzetbelasting en loonheffing	4.651	3.144
Kortlopend deel langlopende schulden	3.447	2.410
Pensioenschulden	1.626	1.489
Overige schulden en overlopende activa	<u>13.012</u>	<u>11.338</u>
	<u>104.382</u>	<u>93.337</u>

Antwoord**Geconsolideerd kasstroomoverzicht (Bedragen * € 1.000)****(Alleen kasstroom uit operationele activiteiten)**

	<u>2018</u>	
Bedrijfsresultaat	11.699	
Aanpassingen voor:		
- afschrijving mva	5.588	(1p)
- afschrijving iva	834	(1p)
- mutatie overige voorzieningen	<u>404</u>	(2p)
	6.826	
Mutaties werkkapitaal:		
- mutatie voorraden	-13.215	(1p)
- mutatie vorderingen/overlopende activa (exclusief vennootschapsbelasting)	-9.243	(2p)
- mutatie kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen en kortlopend deel langlopende schulden)	<u>8.920</u>	(3p)
	<u>-13.538</u>	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	4.987	
Rentelasten	-5.664	
Ontvangen winstbelasting	<u>1.985</u>	
	<u>-3.679</u>	
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.308	

(per ingevulde regel –niet de tellingen– 6 *1p voor de omschrijving en de hierboven vermelde punten voor het bedrag)

EINDE EXAMEN